

Любомир Винар
Українське Історичне Товариство

З НАГОДИ 25-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТОВАРИСТВА 1965 — 1990

У травні 1990 року відзначаємо постання і чвертьстолітню діяльність Українського Історичного Товариства (УІТ, 1965-1990), прямого спадкоємця кращих традицій української наукової історіографії 20-ого століття. Протягом цього часу УІТ розгорнуло свою діяльність в Європі, Америці, Канаді і Австралії, а з 1990 року в Україні. Товариство гідно репрезентує українську історичну науку на міжнародному та інших наукових форумах.

Зокрема треба підкреслити значення довголітнього видання «Українського Історика», єдиного журналу української національної історіографії, офіційного видання УІТ, який став форумом співпраці українських дослідників у діяспорі, а тепер також в Україні. Можна зовсім об'єктивно ствердити, що «Український Історик» є під сучасну пору центральним органом української історичної думки і наукового українознавства. Статті з журналу реєструються в таких міжнародних бібліографічних довідниках, як *Historical Abstracts*, *America: History and Life*, *MLA International Bibliography*, *Bibliography of Slavic and East European Studies* та інших престижєвих довідкових виданнях.

У 1989/90-их роках співробітниками журналу і членами УІТ є також українські дослідники з України, які мають тепер кращу змогу співпрацювати з УІТ а також уважають, що історичні дослідження мусять бути незалежні від будь-яких партійних диктатів та ідеологічних плятформ. Як відомо, в Україні завдяки політично-партійної лінії і нагального руйницького процесу русифікації і політичного терору в добі т. зв. «застою», українська історична наука в Україні була знищена, а 50-тимільйонова нація, як своєчасно писав провідний історик Ол. Оглоблін, зі своїм славним історичним минулим, була засуджена брутально і цинічно російсько-комуністичною владою на історичне небуття. Це яскравий приклад знищення наукової національної історіографії і національної культури завдяки партійності історичної науки.

Крім журналу УІТ протягом свого 25-літнього існування видає такі серійні видання: «Історичні монографії», «Історичні студії», «Грушевськаяна», «Мемуаристика», «Українські вчені» й інші видан-

ня. Треба згадати, що в 1980 році УІТ видало перший *Історичний Атлас України*, а в 1990 році появився за редакцією д-ра І. Каменецького перший англомовний збірник з обширним наświetленням і документацією советського злочину у Вінниці. Протягом довголітнього існування УІТ видало понад 70 видань українською і англійською мовами, які здобули загальне визнання в українському і неукраїнському наукових світах. Також УІТ протягом того часу ініціювало або брало участь в численних наукових з'їздах і конференціях в Америці, Європі і Канаді. Афіліяція УІТ з Американською Історичною Асоціацією причинилася до зав'язання співпраці з різними історичними товариствами і науковими установами. УІТ є також членом Наукової Ради при СКВУ, яка координує діяльність українських наукових установ в діаспорі. Членами УІТ є представники різних генерацій українських і неукраїнських дослідників, які вивчають різні проблеми і аспекти українського історичного процесу.

З нагоди відзначення 25-ліття діяльності УІТ, з признанням пригадаємо членів Ініціативної Групи УІТ, завдяки яким Товариство розпочало свою діяльність (прізвища подаємо в поазбучному порядку): *Марко Антонович, Богдан Винар, Любомир Винар* (голова Ін. Групи), *Ілля Витанович, Олександр Домбровський, Василь Дубровський, Михайло Ждан, Ігор Каменецький, Роман Климкевич, Петро Курінний, Михайло Міллер, о. Іриней Назарко, Олександр Оглоблин, Євген Онацький, Ярослав Пастернак, Наталія Полонська-Василенко і Микола Чубатий*. Ініціаторам УІТ присвчувала лише одна основна ідея — *причинитися до повного ренесансу української історичної науки та виконати свій священний обов'язок перед українською і світовою наукою і перед українським народом*. Цим засадам ми осталися вірними по сьогоднішній день. Головне завдання УІТ було і є розвивати українську наукову історіографію на Заході і таким чином впливати на вільний розвиток історичної науки в Україні. Як відомо в Україні довгі роки тривали наслідки розгрому історичної науки із-за партійної лінії комуністичної партії, що її були змушені дотримуватися в своїх працях українські історики в Україні.

На Заході також часто тенденційно наświetлюється історія України в дусі російської або советської схеми історії України. Саме одним із важливіх завдань УІТ було і є наświetлювати і спростовувати на сторінках «Українського Історика» різні фальшиві концепції і гіпотези східно-європейської історії і протиставити їм наукову схему історії України. Цю схему опрацював найвидатніший український історик Михайло Грушевський, а поширили її видатні історики включаючи також членів Українського Історичного Товариства. Вже найвища пора відкинути гіпотезу т. зв. «древнорусского народу» і «древнорусской» культури, яка заперечує існування середньовічної української держави і середньовічної української культури. Так фальшується історія України і УІТ від самого початку

свого існування викривало ці псевдонаукові концепції советської партійної історіографії, як також в дослідженнях несоветських істориків.

Саме об'єктивна реконструкція історичної метрики та розвитку українського народу і його суспільно-політичних формацій в різних періодах його існування було і є найголовнішим завданням УІТ.

З вдовolenням треба ствердити, що нині історики та інші вчені в Україні, які не визнають партійности історичної науки і пропагують незалежний розвиток української історіографії, не лише позитивно оцінюють довголітню діяльність УІТ і видання «Українського Історика», але приступають до співпраці в УІТ і стають його членами. Вони підкреслюють потребу дальшого розвитку УІТ і УІ, як виразників української наукової історіографії. Як бачимо, Українське Історичне Товариство започаткувало новий період діяльности, в якому українські історики в діяспорі й Україні спільно розбудовують українську наукову історіографію. Це добрий і винятково важливий початок, і віримо, що ця співпраця дальше розгорнеться і увінчається тривалим успіхом.

На теперішньому етапі діяльности перед УІТ стоять такі головні завдання:

1) *Об'єднати істориків і дослідників допоміжних історичних наук в діяспорі і Україні, які дальше продовжуватимуть краці традиції української наукової національної історіографії.*

2) *Причинитися до дальшої розбудови «Українського Історика», як офіційозу УІТ і наукової історіографії та наукового українознавства.*

3) *Причинитися до повної реабілітації знищених і репресованих українських істориків в радянській Україні і подбати про видання їхніх праць і монографічних досліджень про їхню діяльність та творчість.*

4) *Дальше розбудовувати грушевськознавство і причинитися до видання епістолярної і іншої творчости, а також дальших досліджень про життя, діяльність і творчість найвидатнішого українського історика. Дальше видавати серійне видання «Грушевськаяна».*

5) *Змагати до того, щоб Академія Наук в Києві, а зокрема Інститут історії АН, перестали бути партійними установами, а стали науковими і незалежними від будьяких партійно-ідеологічних диктатів. Лише тоді зможемо говорити про нормальний розвиток української історичної науки в Україні.*

6) *Піддержати діяльність усіх українських наукових установ в Україні і діяспорі, які розбудовують українознавчі дисципліни і відкидають принцип партійности історичної науки.*

7) *Причинитися, у співпраці з іншими науковими установами, до скликання першого наукового конгресу українських істориків, в якому брали б участь дослідники з України і діяспори.*

8) Причинитися до видання монографічних досліджень окремих історичних періодів історії України, починаючи від старої і середньовічної доби до наших часів. Також видання нової академічної історії України (збірна праця) і нового нарису української історіографії в українській і інших мовах причинитися до тривалого вкладу в світову історіографію.

9) Звернути особливу увагу на підготову і видання ретроспективної і біжучої бібліографії історії України, опрацювати біо-бібліографічний словник українських істориків. Також застановитися над іншими важливими довідковими виданнями (довідник до українознавчих архівних фондів на Заході, огляд українознавчих архівних фондів на Заході, огляд українознавчих бібліотечних колекцій і інші важливі проекти). Ці видання можна реалізувати у співпраці з іншими науковими установами, а також у порозумінні з Науковою Радою при СКВУ.

10) Причинитися до видання історичних нарисів української спільноти в діяспорі (збірна праця), а також допомогти в опрацюванні монографічних досліджень українських громад в окремих країнах поселення.

11) Звернути спеціальну увагу на впровадження предметів історії України в програму американських, канадських, європейських, австралійських та інших університетів.

12) Сприяти розвиткові української національної культури в діяспорі і Україні, а разом змагати до конструктивної співпраці між науковими установами, які займаються дослідженням історії України.

Ми свідомі, що вищенаведені завдання УІТ можна зреалізувати лише при піддержці української спільноти, яка розуміє вагу історичних дослідів. Деякі проекти можна лише зреалізувати у тісній співпраці з іншими установами в Україні і діяспорі.

Тепер, по роках наполегливої праці, звертаємося до української громадськості, зі закликом допомогти нам розбудувати матеріальну базу УІТ і тимсамим причинитися до дальшого росту «Українського Історика» і реалізації інших важливих науково-видавничих проектів. На цьому місці складаємо щиру подяку меценатам і членам УІТ, представникам і читачам «Українського Історика», нашим приятелям і людям доброї волі, які нам допомогли в праці. Вони стали дійсними будівничими української історичної науки. Ми віримо, що українські установи і громадянство з нагоди 25-ліття існування Українського Історичного Товариства позитивно відізвуться на наше звернення і допоможуть в розгорненні дальшої науково-видавничої діяльності УІТ. Не можна забувати, що видання єдиного журналу української національної історіографії «Українського Історика» — це справа всієї української громади, українського народу.

Розвиток української історичної науки має величезне значення

для національного відродження в Україні і взагалі для нашої національної справи, пов'язаної з об'єктивним наświetленням усіх періодів історії України, з правдивою реконструкцією історичної метрики української нації від ранньо-історичних часів до нашої доби. Українське Історичне Товариство гідно репрезентує українську наукову історіографію на різних наукових форумах. Ми зробили все, що було в наших силах, щоб пильнувати інтереси справжньої української історичної науки та її кращі традиції. УІТ стоїть на сторожі історичної правди української нації. Це надзвичайно відповідальне завдання, яке вимагає наполегливої праці українських дослідників і допомоги українського суспільства.

У 1990 році Українське Історичне Товариство започатковує новий етап діяльності в якому українські історики в Україні і діаспорі, які відкидають будьякі партійні схеми історії, приступили до ділової співпраці. Ми широко вітаємо членів нашого Товариства в Україні, а також нових співробітників «Українського Історика». Спільною співпрацею і реалізацією важливих історичних наукових проектів в Україні і на Заході, українські історики безпосередньо причиняться до розбудови української наукової історіографії — основної українознавчої дисципліни, яка відіграє головну роль в загальному національному відродженні української нації.

Головним завданням кожного українського історика й Українського Історичного Товариства є причинитися до повного відродження української історичної науки, яка в Україні в періоді т. зв. «застою», була знищена і спотворена. Ми віримо, що спільними силами цю ціль осягнемо. Перші кроки вже зроблено і тепер систематично реалізуємо намічені плани.